

Висновки. Отже, підсумовуючи усе вищезазначене, можна стверджувати, що територіальна влада має реально реалізувати концепцію соціальної орієнтації розвитку. Урешті-решт визріла нагальна необхідність запровадження дещо іншого від діючого механізму забезпечення соціального регіонального сходження. Його відмінністю має стати політика не очікування надходження коштів через трансферти, а активного формування джерела їх поповнення. Зрозуміло, що це потребує кардинальної зміни підходів до бюджетної політики і через незначну фінансову базу бюджету розвитку активізації бюджетно-інвестиційних процесів.

Окрім того, з метою гармонізації соціального, економічного та суспільного стану в сучасних умовах та на короткострокову перспективу пропонується проведення ряду заходів: закінчення проведення адміністративної реформи на регіональному та місцевому рівнях, забезпечення ефективної фінансово-бюджетної політики та механізмів державного фінансового контролю, проведення об'єднання громад на основі європейського досвіду, розвиток регіонального самоврядування.

Місцеве самоврядування – спосіб організації громадян, за якого місцевим громадам делеговано право і можливість самостійно вирішувати всі питання місцевого життя, в тому числі питання забезпечення членів громади більшістю публічних послуг, які гарантовані законодавством (освіта, охорона здоров'я, культура, житлово-комунальні та адміністративні послуги тощо). З огляду на якість наданих послуг та самостійність у вирішенні питань власного розвитку, слід зазначити, що місцеве самоврядування в Україні потребує кардинального реформування.

Конституція і законодавство повинні однозначно відрізнити місцеве самоврядування від регіонального. Місцеве самоврядування повинно регламентувати діяльність місцевої влади в селах, селищах, містечках та містах України, так як місцеве самоврядування – це право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання і управління часткою суспільних справ в інтересах мешканців населених пунктів.

Натомість регіональне самоврядування має на меті сприяти розвитку регіону (краю, землі, округу), в таких напрямках: транспортна інфраструктура, покращення інвестиційного клімату та привабливості регіону, екологічна безпека, туризм, розробка стратегії економічного розвитку регіону, співпраця з центральними державними органами.

Таким чином, регіони з пасивних отримувачів бюджетних коштів перетворюються на активних суб'єктів бюджетного процесу у державі та отримують діві важелі для власного саморозвитку. З метою гармонізації соціального, економічного та суспільного стану в сучасних умовах та на короткострокову перспективу пропонується проведення ряду заходів: закінчення проведення адміністративної реформи на регіональному та місцевому рівнях, забезпечення ефективної фінансово-бюджетної політики та механізмів державного фінансового контролю, проведення об'єднання громад на основі європейського досвіду, розвиток регіонального самоврядування.

В контексті цього логістична система державної регіональної політики, як своєрідний державний кластер, буде сприяти стабілізації економічних процесів в період виходу з кризи, підвищенню рівня життя і добробуту найбільш вразливих прошарків населення України. Таким чином, єдиний матеріальний потік повинен бути керованим, тому вплив державних структур на нього повинен отримати системність і логістичну складову

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 № 156-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
2. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 № 0915 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – С. 170.
4. Варналії З. С. Регіональна політика України: нові умови, нові вимоги / З. С. Варналії // Регіональна політика та місцеве самоврядування. Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 1 (2). – С. 141–149.
5. Бородіна О. А. Особливості формування регіональної політики в країнах ЄС: досвід для України / О. А. Бородіна // Теорія та практика державного управління : зб. наук. праць / [редкол. : О. Ю. Амосов (гол. ред.) та ін.]. – Харків : ХарПІДУ НАДУ, 2011. – Вип. 4 (35). – С. 460–468.
6. Методичні рекомендації щодо створення та функціонування агентств розвитку регіонів : лист Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України Верховній Раді Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським радам, Раді Міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям від 22.08.2002 р. № 24-24/195.
7. Лендъел М. Форми, моделі та механізми діяльності агентств розвитку регіонів держав Центральної Європи / М. Лендъел, Є. Кіш // Агентства розвитку регіонів в Україні. Становлення та перспективи. – К., 2002. – С. 83-107.
8. Information on socio-economic situation of voivodships. – Warsaw : Central Statistical Office, 2/2001.
9. Фетисов Г. Г. Региональная экономика и управление : [учебник] / Г. Г. Фетисов, В. П. Орешкин. – М. : Инфра – М, 2006. – 416 с.
10. Бородіна О. А. Удосконалення державного управління розвитком регіонів з урахуванням зарубіжного досвіду / О. А. Бородіна // Право та управління : електронне фахове наукове видання / [редкол. : П. В. Мельник (голов. ред.) та ін.]. – Ірпінь : Університет Державної податкової служби України, 2012. – Вип. № 1. – С. 101–121.
11. Указ Президента України «Про Концепцію державної регіональної політики» від 25.05.2001 №341/2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

УДК 336.13

ФІНАНSOVA ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВА СТАНОВЛЕННЯ САМОСТІЙНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Вознюк О.В., аспірантка Дніпропетровської державної фінансової академії

Вознюк О.В. Фінансова децентралізація як основа становлення самостійності органів місцевого самоврядування

Стаття присвячена проблемам здійснення фінансової децентралізації в процесі формування та функціонування системи місцевого самоврядування в Україні. Проаналізовано теоретичні основи процесу децентралізації. Визначені основні тенденції і проблеми з розвитку системи місцевих фінансів в умовах трансформації економіки України. Розглянуто комплексні і системні заходи щодо розвитку системи місцевих фінансів в умовах трансформації економіки, створення фінансово самостійних місцевих органів влади. сукупність взаємозв'язаних заходів щодо становлення бюджетної політики, бюджетного регулювання, підтримки місцевих органів влади у системі місцевих фінансів. Особливу увагу приділено принципам розмежування видаткових повноважень, проблемі закріплення податкових надходжень на місцевому рівні. Визначені основні тенденції і проблеми у розподілі фінансових ресурсів між рівнями державної влади та місцевого самоврядування в Україні. Обґрунтовано потребу вдосконалення системи бюджетних відносин між місцевою і центральною

владою щодо вдосконалення економічного підґрунтя процесу децентралізації.

Ключові слова: децентралізація, бюджетна децентралізація, фискальна децентралізація, принципи фискальної децентралізації.

Вознюк О.В. Финансовая децентрализация как основа становления самостоятельности органов местного самоуправления

Статья посвящена проблемам осуществления финансовой децентрализации в процессе формирования и функционирования системы местного самоуправления в Украине. Проанализированы теоретические основы процесса децентрализации. Определены основные тенденции и проблемы по развитию системы местных финансов в условиях трансформации экономики Украины. Рассмотрены комплексные и системные меры по развитию системы местных финансов в условиях трансформации экономики, создания финансово самостоятельных местных органов власти. совокупность взаимосвязанных мероприятий по становлению бюджетной политики, бюджетного регулирования, поддержки местных органов власти в системе местных финансов. Особое внимание уделено принципам разграничения расходных полномочий, проблеме закрепления налоговых поступлений на местном уровне. Определены основные тенденции и проблемы в распределении финансовых ресурсов между уровнями государственной власти и местного самоуправления в Украине. Обоснована необходимость совершенствования системы бюджетных отношений между местной и центральной властью по совершенствованию экономического обоснования процесса децентрализации.

Ключевые слова: децентрализация, бюджетная децентрализация, фискальная децентрализация, принципы фискальной децентрализации.

Voznyuk O. Financial decentralization as basis of formation self-sufficiency of local authority

The article analyses the opportunities of financial decentralization in the light of the formation and functioning of the local self-government in Ukraine. The series of works devoted to the problem of decentralization are analyzed. The main trends and challenges for the development of the system of local finances in the transformation of the Ukrainian economy. Considered comprehensive and systematic measures for the development of the system of local finances in the transformation of the economy, the creation of financial autonomy of local authorities, set of interrelated measures for the establishment of fiscal policy, budget management, support local authorities in the system of local finance. Particular attention is paid to the principles of division of expenditure powers, fixing the problem of tax revenues at the local level. The necessity of improving the system of fiscal relations between the central and local authorities to improve the economic feasibility of the process of decentralization. Particular attention is paid to the principles of differentiation of spending authority, fixing the problem of tax revenues at the local level. Is expected to further the development of the level of decentralization in Ukraine, directions of development of local finance in the direction of fiscal autonomy of the regions.

Keywords: decentralization, fiscal decentralization, fiscal decentralization, fiscal decentralization principles.

Постановка проблеми. Процес децентралізації зазнає значного розвитку з другої половини ХХ ст. На початку ХХІ ст. все більше країн з різним державним устроєм та різним рівнем економічного розвитку залучається до тенденції децентралізації. Україна – це держава, заснована на пострадянських засадах управління з центру, коли місцеве самоврядування мало роль виконавця завдань центральних органів влади. Події, які розпочалися в країні наприкінці 2013р. та реалії сьогодення свідчать про те, що без децентралізації у розвитку економіки не можна забезпечити налагодження взаємозв'язків адміністративно-територіальних інтересів, отже, проблема впровадження і реалізації політики фінансової децентралізації в Україні гостро назуріла. Це зумовлено також і тим, що саме особливості організації фінансової децентралізації більш відповідають політичним, адміністративним та економічним умовам ринкової економіки.

Аналіз останніх досліджень. Теорію та практику процесу децентралізації впродовж років досліджували такі зарубіжні науковці, як Ч. Тібу, В. Оутс, Р. Масгрейв, Х. Мартиненс-Васкес, В.Серск, російські вчені Д. Боголепов, Л. Веліхов, також дуже активно це питання досліджували вітчизняні вчені О. Заверуха, С.Колодій, О. Музика та ін. Кожний із дослідників пропонує власне бачення процесу децентралізації, що, безперечно, є природним і корисним. Наприклад, Х. Мартиненс-Васкес і В. Серск запропонували низку заходів процесу децентралізації саме для України. Однак, відкритим залишається питання меж фінансової самостійності місцевих органів самоврядування у прийнятті рішень щодо реалізації стратегічних цілей регіонального розвитку.

Мета статті полягає в з'ясуванні причин, що гальмують здійснення децентралізації в Україні, визначення шляхів її проведення, та можливих економічних наслідків після її впровадження.

Виклад основного матеріалу. Фінансова децентралізація полягає в передачі місцевій владі повноважень в області прийняття бюджетних рішень. Становлення ефективної системи місцевих фінансів передбачає розширення демократичних принципів шляхом проведення бюджетної децентралізації. Бюджетна децентралізація означає ефективне і обґрунтоване розмежування доходних джерел і видаткових повноважень між рівнями влади, створення самостійних місцевих органів влади, що зможуть забезпечувати в повному обсязі фінансування соціальних й інвестиційних проектів і програм на підвідомчій території.

Відзначимо, що в наукових дослідженнях поняття «децентралізація» є багатоаспектним поняттям та розглядається різнобічно. На семантичному рівні децентралізація (від лат. de - «протиставлення», centralis - «центральный») трактується як знищення, ослаблення або скасування централізації [1, с. 249]. Водночас, найбільш узагальненим визначенням терміна «децентралізація» у радянський період було розширення прав місцевих державних органів управління в результаті передання їм деяких функцій центральних органів.

Децентралізація вважається підґрунтям для впровадження нових стратегій, завдяки створенню нової системи управління та її нового адміністративного складу. Органи місцевого самоврядування більш ефективні у вирішенні власних проблем, ніж центральні органи влади. Тому децентралізація на місцевому рівні повинна забезпечити економічну свободу, яка дозволить підвищити соціально-економічний розвиток регіонів, надати громадянам оптимальне співвідношення податкового навантаження до кількості та якості бюджетних послуг, привабити інвесторів, а також підвищити відповідальність влади.

Проте й досі спірним залишається питання, чи зможуть місцеві органи влади самостійно впровадити стратегії розвитку регіонів. В Україні існує чимало депресивних територій, в яких неможливо створити фінансові самодостатні структури місцевого управління. Виходить, що такі регіони не зможуть обійтися без зовнішнього втручання, тобто без підтримки держави.

Питання розподілу повноважень між державою та місцевими самоврядними органами активно вивчалось у процесі розвитку громадської і державницької теорій місцевого самоврядування, ідеї постулати яких надавали верховенство або громадам, або державі. Однак певна правова, організаційна та фінансова самостійність місцевих органів влади визнавалась однозначно. Такі підходи знайшли своє правове визначення у сучасній Європейській хартії місцевого самоврядування, де, зокрема, зазначено: «Державні повноваження, як правило, повинні переважно реалізовуватись органами влади, найбільш близькими до громадянина. Надання повноважень іншому органу влади слід здійснювати з врахуванням обсягу та характеру поставлених завдань, а також вимог ефективності та економії» [2].

Складовою фінансової децентралізації є бюджетна децентралізація, яка включає в себе фискальну децентралізацію, як основний інструмент забезпечення самостійності. Розквіт теорії бюджетної децентралізації припадає на ХХ ст., що спричинено тенденцією демократизації соціально-економічного розвитку європейських країн, США, Канади, Японії, яка потребувала створення фінансово самостійних місцевих органів влади за для зниження неефективного розподілу міжбюджетних трансфертів центральної влади.

Американський економіст Ч. Тібу виказував на користь теорії децентралізації наступні аргументи: «Фискальна децентралізація підвищує конкуренцію серед місцевої влади, що в кінцевому результаті обмежує обсяги суспільного сектору, децентралізація підвищує ефективність, тому що місцева влада має інформацію про потреби своїх резидентів, на відміну від центральної влади». Він, зокрема, стверджує, що саме фискальна децентралізація дає змогу субнаціональним органам управління отримувати автономію щодо фінансування і забезпечення населення суспільними товарами й послугами. Така автономія властива фискальній політиці США. Інші країни порівняно нещодавно дійшли висновку, що фискальна децентралізація політично необхідна. Ч. Тібу стверджує, що за умови фискальної автономії субнаціональних органів управління публічні видатки відповідатимуть індивідуальним уподобанням споживачів згідно з їхніми потребами [3, с. 72].

Значний внесок у розвиток теорії децентралізації, зокрема фінансової, зробив англійський учений-економіст В. Оутс, який вбачав сутність терміна «децентралізація» у праві незалежного ухвалення рішень децентралізованими одиницями. Тобто, регіональні й місцеві органи мають змогу самостійно приймати рішення щодо фінансових питань і питань з управління територією. Якщо децентралізація не впливає на рівень витрат, то децентралізовано ухвалені рішення щодо постачання локального суспільного блага має бути більш ефективним за централізоване або не поступатися йому з точки зору ефективності. Інакше кажучи, при децентралізації доцільно зіставляти суспільні витрати і переваги від надання благ на місцевому рівні. [4, с. 147].

Об'єктивну необхідність фінансової децентралізації підтримували також російські науковці. Зокрема російській фінансист початку ХХ ст. Д. Боголепов писав: «Окрім тих функцій, які держава виконує як єдине ціле, в кожній її частині існує цілий ряд потреб, що не мають загальнодержавного інтересу, але є суттєво важливими для окремої території. З одного боку, забезпечити задоволення таких інтересів держава не в змозі. З іншого — на місцях краще знають потреби й уподобання населення, тому передача окремих функцій держави на локальний рівень сприяє задоволенню інтересів жителів окремих територій» [5, с. 20].

Вчений ІІ. Веліхов, аналізуючи особливості покриття певних витрат територій, стверджував: «Звичайні витрати комун необхідно покривати за рахунок їхніх надзвичайних доходів» [6, с. 348]. Таким чином, визнавалися природність бюджетних витрат, пов'язаних із розвитком територій, та їхнє покриття за рахунок власних доходів.

Американський вчений Міхаель Белл, вважає, що децентралізація - це спосіб виміру величини переходу національної економіки від адміністративно-командної до ринкової, крізь призму різного роду повноважень, які мають власний вимір і власні цілі [6, с. 144].

Оскільки децентралізація передбачає розподіл функцій, слід вирішити, які з них варто передавати на місцевий рівень управління, а які - залишити закріпленими за центральним. Так, Р. Масгрейв розробив класифікацію суспільних завдань, яка визначає доцільність закріплення тих чи інших функцій за відповідними рівнями управління. На його думку, основною функцією місцевих органів має бути розподільча функція. Вагомим у викладенні теорії фінансової децентралізації стали принципи, які сформулював Р. Масгрейв:

1) принцип відповідності (рішення про виробництво суспільних благ мають приймати ті громадяни, які проживають на території, де отримуватимуться вигоди, платежі й адмініструватимуться податки і збори для фінансування суспільного блага);

2) принцип централізованого перерозподілу (зміни в розподілі мають покладатися на центральний уряд, який володіє необхідними важелями для здійснення політики розподілу);

3) принцип фінансового вирівнювання (за відсутності адекватної політики індивідуального розподілу центральний уряд має забезпечувати певний ступінь вирівнювання між «краще» та «гірше» забезпеченими територіями);

4) принцип національних бажаних благ (центральний уряд може стимулювати цільовими трансфертами надання певних локальних суспільних благ, оскільки їхнє виробництво характеризується просторовими зовнішніми ефектами або вони є особливо значущими благами з національної точки зору) [7, с. 65].

Ми підтримуємо вищевикладені принципи фінансової децентралізації, але, щоб проводити політику фінансової децентралізації, дуже важливо для країни розподілити завдання між різними рівнями управління. Отже, по-перше, потрібно чітко визначити, які завдання доцільно закріпити за тим чи іншим рівнем влади. По-друге, слід дотримуватися розподілу цих завдань на постійній основі. По-третє, з розмежуванням завдань майже вирішується питання про поділ бюджетних видатків між рівнями управління.

Вчені-економісти Х.Мартиненса-Васкеса і В.Серска, зауважили, що для України в здійсненні децентралізації: "По-перше, залежно від виду децентралізації вона може привести як до дуже позитивних, так і до дуже негативних наслідків. По-друге, вплив децентралізації може виходити далеко за межі фінансових питань, вона може міняти загальні макроекономічні показники економіки в цілому і сприяти посиленню або послабленню ключових інституцій і процесів (таких як демократичне управління або здатність до подолання корупції і бідності) країни в цілому" [8, с.11-12]

Заслуговує на увагу й точка зору згаданих Х.Мартиненса - Васкеса і В.Серска на можливі зміни в структурі податку з доходів фізичних осіб, як найважливішого джерела доходів місцевих бюджетів. Учені пропонують перейти до "принципу місця проживання" (нині "принцип походження") [8, с. 96-102].

Кабінет Міністрів України повинен дати офіційний старт процесу, необхідно прийняти Концепцію реформи місцевого самоврядування. Відповідні зміни мають бути враховані в новій Конституції. Дані соціопитування "До єдиної України – через децентралізацію влади", яке провів Центр досліджень проблем громадянського суспільства у рамках програми "Посилення місцевої демократії і підтримка реформ місцевого самоврядування в Україні" в березні 2014 р., показують, що близько 60% опитаних респондентів (опитування здійснювалося згідно з випадковою вибіркою). У список опитаних потрапили громадяни країни старше 18 років, які мешкають в містах з населенням більше 50 тис. чоловік. У рамках дослідження соціологи опитали 2 тис. чоловік (1400 респондентів в 42 населених пунктах 12 областей України і 600 респондентів в Києві) підтримують ідею розширення прав регіонів і територіальних громад. Проти висловилися тільки 22,6% [9].

Реформування фінансової і податкової політики в напрямку розширення повноважень регіонів стане запорукою успішної системи управління областями. Зазначимо, що 20 років тому майже половина податків залишалася на місцях, а нині їх менше 30% [9]. Більше 70% податків і зборів йдуть до державного бюджету. Така надмірна централізація істотно гальмує розвиток регіонів. Податкова система має бути більше децентралізованою, як в розвинених країнах. Для кожної країни межі самостійності органів місцевого самоврядування різні, на місцях залишають певні частки доходів від податків. Наприклад, в Японії до місцевих органів влади надходить близько 70% бюджетних коштів [12], в Польщі - 58%, в Словенії - 82%, Болгарії - 39% [11].

За результатами згаданого опитування видно, що більше 80% респондентів виступають за забезпечення громадського контролю за діями влади і використанням бюджетних коштів [12].

Уряд України направив до парламенту України 12 серпня 2014 р. Проект Закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо бюджетної децентралізації) № 4435а від 08.08.2014 [13], що передбачає децентралізацію податкових надходжень. Основні фінансові новачки, запропоновані в документі, полягають у тому, що держава передає на місця за новими нормативами (бюджети міст обласного значення, районів - 60%, обласні бюджети - 15%, бюджет м. Києва - 20%) і податку на прибуток підприємств приватного сектора економіки (обласні бюджети - 10%) ,плату за використання надр загальнонаціонального значення (зараз 50%), плату за адміністративні послуги, податок на нерухомість, збільшення екологічного податку з 35 до 80%. Крім того, місцева влада розпоряджатиметься новим 2% збором із роздрібного продажу підкацизних товарів та надходженнями від запланованого оподаткування комерційного майна. За підрахунками авторів документа, зростання ресурсу місцевих бюджетів складе близько 23,4 млрд. грн. [13]. Також регіони отримають під свою фінансову відповідальність ряд об'єктів в освітній, медичній та культурній сфері. Закладено також передумови для створення муніципальної міліції.

На нашу думку, зазначений законопроект не переслідує фундаментальних принципів ринкової економіки. На сьогоднішній день, враховуючи політичну та економічну ситуацію, з нашої точки зору, процеси децентралізації повинні здійснюватись поступово шляхом перерозподілу як повноважень між центральними та місцевими органами влади, так і фінансових ресурсів, спрямованих на їх виконання у напрямку посилення місцевих органів влади.

Висновки. Таким чином, проблеми вдосконалення взаємодії державного управління та місцевого самоврядування залишаються на сьогоднішній день досить актуальними і потребують змін для майбутнього українського суспільства.

Для забезпечення бюджетної децентралізації і зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів в Україні, зокрема, необхідно:

- закріплення в Податковому кодексі стабільних і надійних джерел доходів місцевих бюджетів. Окрім податку на доходи фізичних осіб і безпосередньо місцевих податків до таких джерел обов'язково слід включити в повному об'ємі податок на землю і податок на

нерухомість, а також, можливо, використати механізм розщеплювання податку на прибуток підприємства;

- забезпечення високого рівня прозорості фінансових потоків (як надходжень, так і витрат) при формуванні і витраті засобів місцевих бюджетів.

- удосконалення системи міжбюджетних стосунків і підвищення обґрунтованості розрахунків дотацій з державного бюджету;

- розробка механізмів забезпечення фінансової дисципліни розпорядників бюджетних коштів на рівні органів місцевого самоврядування;

- впровадження системи середньо - і довгострокового планування місцевих бюджетів.

Практична реалізація названих напрямів вимагає досить рішучих і серйозних кроків у сфері фінансової децентралізації влади. Ефект можливий за умови укрупнення місцевих бюджетів і скорочення сфер, що вимагають додаткової вертикальної міжбюджетної координації. Це вимагає проведення глибоких досліджень і розрахунків, результати яких дозволять виробити оптимальну для України модель бюджетної системи і децентралізації в цілому.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Словник іншомовних слів / [видання друге, виправл. і доповн.]; за ред. О.С. Мельничука. - К.: 1985. - 967 с
2. Децентралізацію влади підтримують 60% українців [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/ukraine/politics/3328632-detsentralizatsiui-vlady-pidtrymuut-60-ukraintsiv-opytuvannia>
3. Tiebout C. An Economic Theory of Fiscal Decentralization / C. Tiebout // Public Finances Needs Sources and Utilization. - Princeton (Univ.Press). -1961. - P.79-96.
4. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_036
5. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
6. Велихов Л.А. Основы городского хозяйства / Л.А. Велихов. - М.:Наука, 1996. - С. 480.
7. Хамініч С. Ю. Особливості фіскальної децентралізації в умовах розвитку національного господарства України / С. Ю. Хамініч, В. М. Климова // Вісник Дніпропетровського університету [Текст]. — 2011. — Вип. 5(2). — С. 143—148. — (Серія “Економіка”).
8. Martinez-Vazquez J., Wayne R. Thirsk Fiscal Decentralization in Ukraine: Accomplishments and Challenges in the Transition/ J. Martinez-Vazquez, R. Wayne// Nova Science Publishers Incorporated.- 2011. - P.173
9. Київ поділиться податками з регіонами [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://forbes.ua/ua/nation/1376713-kiyiv-podilitsya-podatkami-z-regionami>
10. Steagarescu D. Decentralisation: Trends, perspective and issues at the threshold of EU enlargement [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <ftp://ftp.zew.de/pub/zew-docs/dp/dp0474.pdf>
11. Ватару Китамура. Парадоксы централизации и децентрализации: опыт Японии [Електронний ресурс] / Ватару Китамура; [пер. А. Маклакова] // 2009. - 3 ноября. - Режим доступу: http://www.decentralization.ws/icd2/papers/local_gov_japan.htm
12. Как Киев будет делиться властью с регионами [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://forbes.ua/nation/1369819-kak-kiiev-budet-delitsya-vlastyu-s-regionami>
13. Проект Закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо бюджетної децентралізації) № 4435а від 08.08.2014 [Електронний ресурс]. -Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc_4_1?p_f35_11=51901

УДК 336.227.5

ОБЛІКОВО - АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОФШОРНИХ ЗОН

Гамуга О.Б., Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

Гамуга О.Б. Обліково - аналітичне забезпечення діяльності офшорних зон

У статті розглядається поняття «міжнародного податкового планування» та визначена головна ціль оптимізації товарних, інтелектуальних і фінансових потоків, виникнення та розвиток офшорних зон. Здійснено аналіз останніх досліджень та публікацій. Надаються визначення поняття «офшор», які зазначені у різних джерелах та згідно законодавства різних країн, у яких діють офшорні зони, офшорної фірми, офшорного центру, офшорний бізнес. Визначено характерні особливості офшорних зон, які мають визначальне значення для підприємств, підприємців та фізичних осіб. Графічно показано класифікаційні ознаки офшорних зон, які впливають на організацію бухгалтерського обліку, та їх характеристика, а також наведено приклади країн, які належать до кожної класифікаційної ознаки. Зазначено типи офшорних компаній та країн, в яких вони діють. Вхід українських бізнесменів до офшорних зон. Офшорні схеми, які використовують українські банки та фінансові компанії. Фактори, які стимулюють розвиток офшорного бізнесу в Україні. Вказано перелік країн, які належать до офшорних зон, який встановлений Кабінетом Міністрів України. Надано пропозиції щодо удосконалення податкового законодавства.

Ключові слова: офшорна зона, класифікаційні ознаки, бухгалтерський облік, ознаки офшорних зон.

Гамуга О.Б. Учетно - аналитическое обеспечение деятельности офшорных зон

В статье рассматривается понятие «международного налогового планирования» и определена главная цель оптимизации товарных, интеллектуальных и финансовых потоков, возникновения и развитие офшорных зон. Осуществлен анализ последних исследований и публикаций. Предоставляются определение понятия «офшор», указанные в различных источниках и согласию законодательству разных стран, в которых действуют офшорные зоны, офшорной фирмы, офшорного центра, офшорный бизнес. Определены характерные особенности офшорных зон, которые имеют определяющее значение для предприятий, предпринимателей и физических лиц. Графически показано классификационные признаки офшорных зон, которые влияют на организацию бухгалтерского учета, и их характеристика, а также приведены примеры стран, которые относятся к каждой классификационной признаку. Указано типы офшорных компаний и страны, в которых они действуют. Вход украинских бизнесменов в офшорные зоны. Офшорные схемы, которые используют украинские банки и финансовые компании. Факторы, которые стимулируют развитие офшорного бизнеса в Украине. Указан перечень стран, которые относятся к офшорным зонам, установленный Кабинетом Министров Украины. Даны предложения по совершенствованию налогового законодательства.

Ключевые слова: офшорная зона, классификационные признаки, бухгалтерский учет, признаки офшорных зон.

Hamuha O. Accounting - analytical support of offshore areas

The article deals with the concept of "international tax planning" and defined the main goal of optimizing trade, intellectual and financial flows, the emergence and development of offshore. The analysis of recent research and publications. Provides the definition of "offshore" referred to in various sources and under the laws of various countries in which they operate offshore, offshore company, offshore center, offshore business. Characteristic features of offshore zones, which are crucial for businesses, entrepreneurs and individuals. Graphically shows the classification criteria offshore areas that affect the organization of accounting, and their characteristics, and are examples of countries that belong to each classification features. These